

סוציולוגיה

הוראות

- א. משך הבחינה: שעתיים ורבע.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון	–	(שאלה אחת $12 \times$)	–	12 נקודות
פרק שני	–	(6 סעיפים לכל היותר $11 \times$)	{	88 נקודות
פרק שלישי	–	(2 סעיפים לפחות $11 \times$)		
סך הכול לפרקים שני ושלישי (8 סעיפים $11 \times$)				
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: יש לענות בתמצות ובבהירות ולהשתמש במושגים שנלמדו.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (12 נקודות)

קראו את הקטע שלפניכם, וענו על אחת מן השאלות 1–2 (12 נקודות).

בעידן הדיגיטלי של היום, הכרויות בין בני זוג הפכו למעין 'הצגה חברתית' מתוחכמת. אנשים מתכננים איזה תמונה לשים בפרופיל ההיכרות, חלק הולכים למאמנים אשר ינחו אותם כיצד עליהם לדבר במפגשים אלה. אחרים מנסים למצוא זוגיות באמצעות אנשים אמידים, אשר יכולים להכיר להם אנשים במעמד דומה. אנשים שיש להם כסף נפגשים במלונות יוקרתיים, ששם הם נפגשים עם בני זוג הדומים להם במעמד החברתי והכלכלי: אנשים שסיימו תארים אקדמיים ועוד. במפגש עצמו, הם מתלבשים באופן ממותג, כך שיחשבו שהם שייכים למעמד הגבוה.

1. הסבירו והדגימו מן הפתיח שני מושגים מן התאוריה של גופמן "הצגת האני בחיי היום-יום".

2. הסבירו והדגימו מן הפתיח שני מושגים מן התאוריה של בורדייה.

פרק שני

יש לענות על שמונה סעיפים מתוך הפרקים השני והשלישי (סך הכל – 88 נקודות לשני הפרקים).

ענו על שישה סעיפים לכל היותר מן השאלות 3 – 6 (לכל סעיף – 11 נקודות).

3. במהלך חופשת הקיץ, תלמידים בני 16 עבדו בניגוד לחוק בתור שליחים באפליקציית משלוחים בשעות הערב והלילה: הם לא קיבלו הפסקות, לא היו מבוטחים, ולעיתים נשאו משקלים כבדים. אחד מהם נפצע בתאונה, והמעסיק התנער מאחריות בטענה שהוא "שליח עצמאי". התלמיד התלונן להסתדרות הנוער העובד והלומד, והצליח לקבל פיצויים.

א. הסבירו מהי משרה פוגענית, הדגימו מתוך הפתיח.

ב. הסבירו את המושגים סטייה חברתית ופיקוח חברתי. הדגימו אחד מהם מתוך הפתיח.

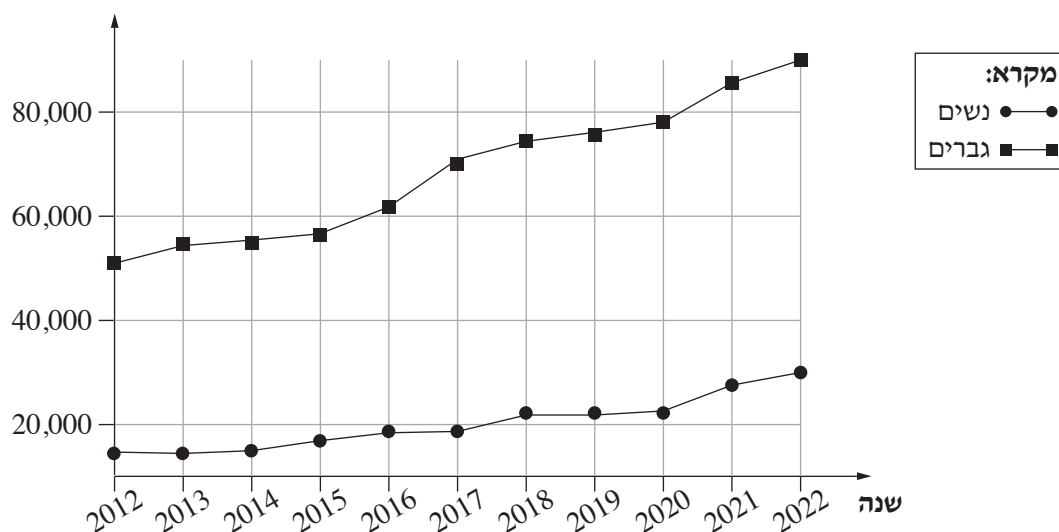
4. אלעד, תלמיד כיתה י"א, מתאמן שלוש פעמים בשבוע באקדמיה לכדורגל בשעות אחר הצהריים. אימון אחד נמשך כשעתיים ודורש ממנו משמעת עצמית, ניהול זמן, תזונה מסודרת וויתור על הבילוי עם חברים. עבורו, הכדורגל הוא הרבה מעבר לבילוי – זהו חלק מהתפיסה העצמית שלו. והוא מתייחס אליו ברצינות מקצועית. המאמן מדגיש את הקוד האתי של הספורט: יושר, כבוד ליריב, דוגמה אישית, ואחריות הדדית. באחד המשחקים, כששחקן מן הקבוצה היריבה נפל, אלעד עצר את המשחק ובהדרגה לעזור לו – למרות שזה פגע בסיכויי הקבוצה לנצח. "בשבילי זה לא רק ניצחון – זה איך אני משחק", אמר לאחר מכן.

א. הסבירו מהו פנאי רציני, והדגימו שלושה מאפיינים של פנאי זה מתוך הפתיח.

ב. האם גם אתם הייתם נוהגים כפי שאלעד נהג? בתשובתכם יש להיעזר במושג קוד אתי ובמושג סוציולוגי אחד נוסף.

5. נתוני הלמ"ס בעיבוד צוות המחקר של מדד המגדר (ד"ר הגר צמרת ויוליה בסין)

מספר הנשים לעומת מספר הגברים במקצועות ההנדסה

מתוך: <https://www.yodaat.org/item/dataset/51b25a8d712a2b78>

א. יש הטוענים כי במדינת ישראל אין הסללה מגדרית, משום שכבר אין מגדור.

האם הנכם תומכים בטענה זו? הביאו נימוק מסוג ראיה.

ב. הסבירו את המושגים נורמה מסוג מורס ("Mores") ונורמה מסוג פולקוויז ("Folkways").

האם העובדה שאשה תעסוק במקצוע הנדסה תיחשב לנורמה מסוג מורס או נורמה מסוג פולקוויז? נמקו את תשובתכם באמצעות שימוש במושג.

6. יש הטוענים כי בני נוער ממשפחות עשירות, מצליחים להשיג באמצעות הרשתות החברתיות משרות יותר יוקרתיות מאשר בני נוער

ממעמד הביניים. בני המעמד הביניים משתלבים בעיקר כמלצרים ודיילים, אשר עובדים בעבודות מזדמנות, ואילו בני העשרים, שעובדים, לדוגמה, אצל החברים של ההורים שלהם, משתלבים בתפקידים המכשירים אותם להתמחות ספציפית.

א. הסבירו והדגו מתוך הפתיח את המושגים רשתות חברתיות, ומקצועות המקג'ובס.

ב. האם הנכם מסכימים עם הטענה שהמובא בפתיח? הביאו נימוק מסוג הסבר לביסוס טענתכם.

פרק שלישי

יש לענות על שמונה סעיפים מתוך הפרקים השני והשלישי (סך הכל – 88 נקודות לשני הפרקים).
קראו את הקטע שלפניכם, וענו על שני סעיפים לפחות מן השאלות 7 – 10 (לכל סעיף – 11 נקודות)

"אנחנו יכולים – תנו לנו צ'אנס"

מאת אתי אברמוביץ בשילוב בינה מלאכותית.

- בעשור האחרון גוברת ההבנה ברחבי העולם לחשיבות שילובם של בני נוער עם קשיים תפקודיים בשוק העבודה. לצד מגמה זו, מחקרים מראים כי שיעור האבטלה בקרב צעירים עם מוגבלויות גבוה במיוחד – במדינות מסוימות מגיע אף ל-80%. לעיתים מדובר בקשיים של נגישות פיזית או טכנולוגית, אך לעיתים רבות החסם המרכזי הוא חברתי.
- נעם בן 17, תלמיד תיכון, מתמודד עם קשיי קשב וריכוז. "אני רוצה לעבוד לא רק בשביל הכסף – אלא כדי להרגיש חלק, כדי להוכיח שאני שווה", הוא אומר. כמו רבים מבני דורו, גם הוא הושפע מחבר מהכיתה שהתחיל לעבוד – והחליט לנסות בעצמו.
- הוא ניגש לשלושה ראיונות עבודה. באחד לא חזרו אליו. בשני, הבחין במבטים מתחלפים בין המראיין למנהלת. "הרגשתי שפסלו אותי מראש. אמרו לי שלאור הנתונים שלי, לא נראה להם שאצליח", סיפר נעם. התנהגות כזאת עלולה למנוע מבני נוער את ההזדמנות לבטא את יכולותיהם עוד לפני שניתנת להם האפשרות להתנסות.
- למרבה המזל, במקום השלישי – מחסן צעצועים מקומי – נעם פגש במנהל פתוח וקשוב. 'צעצועי שוקי' היא חברה לייצור צעצועים שמעודדת שילוב של עובדים עם צרכים מיוחדים כחלק מתפיסת עולמה. החברה מציעה הכשרה מותאמת, ליווי אישי וסביבת עבודה נגישה ותומכת. עובדים משתלבים בתפקידים מגוונים – מאריזה ועד שירות לקוחות – בהתאם ליכולותיהם. המנהלים עוברים הדרכות על הכלה ושוויון, ונוהגים לראות בכל עובד משאב חברתי וכלכלי. סיסמת החברה: **כל אחד יכול לשחק – וכל אחד יכול לעבוד.**
- "צריך סבלנות והתאמות, אבל נעם עובד מדהים", אומר דן, המנהל.
- הוא לומד מהר, שואל שאלות, אחראי – והוא גם יודע מתי לבקש עזרה. אנו שוקלים לתת לו תעודה של עובד מצטיין בסוף השנה.
- נעם עצמו מספר: "בהתחלה פחדתי שאתבלבל, אבל אחרי שבועיים כבר ידעתי לתפעל את העמדה לבד. זה נתן לי ביטחון." המורה שלו עודדה אותו להמשיך: חשוב מאוד ששינית את דעתך, וניסית גם אתה לחפש עבודה כמו כל חבריך בכיתה. כך אתה מגלה על עצמך דברים חשובים.
- כשקיבל את תלוש השכר הראשון, קנה לעצמו משקפים של חברה "קרולינה למקה", שמפרסמת הדוגמנית בר רפאלי. "כן, זה אולי שטחי, אבל בשבילי זו דרך להרגיש חלק – גם אני קונה, גם לי יש סגנון. זה עוזר לי להרגיש שייך."
- "אני עוד לא יודע מה אעשה בעתיד", ענה, "אבל אני מרגיש שאני יכול. כל עבודה שאני מנסה – אני זוכה למחמאות מצד חבריי."
- דלית, בת 22, שגם היא עם קשיים תפקודיים, בזכות הכשרה מתאימה הצליחה לקבל עבודה כמזכירה במשרה קבועה, עם תנאים של פנסיה, הוצאות רכב, והכשרות מקצועיות. במסגרת ההכשרה חשפו אותה למגוון האפשרויות בתחום, וגם עזרו לה לתרגל מיומנות של כתיבת קורות חיים וראיונות עבודה, כך שהיא הרגישה שהיא תצליח להתקבל לכל מקצוע שתרצה.
- והשאלה הנשאלת הינה: מי באמת צריך להשתנות – האם בעל הצרכים המיוחדים, או החברה שעדיין שופטת לפי תוויות?**

ענו על שני סעיפים לפחות מן השאלות 7 – 10 (לכל סעיף – 11 נקודות).

כדי להדגים מושג או תאוריה הנזכרים בקטע, אין להסתפק בהעתקת משפטים מן הקטע. יש להסביר את הקשר בין הנאמר בקטע ובין הנדרש בשאלה.

7. א. הסבירו מהי משרה איכותית, והביאו שתי דוגמאות למאפייני משרה איכותית מתוך האנסיין.

ב. הציגו שני מאפיינים של גיל הנעורים והדגימו אחד מהם מן הקטע.

8. א. הסבירו מה פירוש המושג סוכן חיברות וקונפורמיות. הדגימו אחד מהם מן הקטע.

ב. הסבירו מהי זהות משנה, והביאו דוגמה לכל אחת משתי זהויות המשנה המופיעות בקטע.

9. א. הסבירו את המושגים סמל סטטוס ומובילי צריכה. הדגימו אחד מהם מן הקטע.

ב. הסבירו מהי תרבות ארגונית? הביאו דוגמה לאחד ממאפייני התרבות הארגונית מן הקטע.

10. א. הסבירו את המושג חוללות תעסוקתית. הביאו דוגמה אחת מתוך הקטע.

ב. הסבירו את המושג סנקציות חברתיות.

צינו והגדירו שני סוגים של סנקציות, והדגימו מתוך הקטע.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך